



Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IOANICHIE BĂLAN, arhimandrit

Sfânta Teodora de la Sihla: floarea duhovnicească a Moldovei / arhim. Ioanichie Bălan. – Ed. a 2-a, rev. - Vânători: Mănăstirea Sihăstria, 2010

ISBN 978-973-7897-84-8

235.3 Teodora de la Sihla

SFÂNTA TEODORA DE LA SIHLA

Dintre toți pustnicii care au trăit de-a lungul secolelor în munții Neamțului, cel mai des pomenit și mai cinstit de evlavia poporului este fără îndoială, Cuvioasa Teodora de la Sihla.

Nu este călugăr care să nu mediteze cu umilință la nevoințele ei; nu este credincios, dimprejurul locului și chiar mai de departe, care să nu știe câte ceva din viața ei; nu este călător care să ajungă la schitul Sihla și să nu treacă și pe la peștera Sfintei Teodora. Fie să se închine pe locul unde s-a ostenit ea pentru dragostea lui Dumnezeu, fie să se spele cu apă din fântâna cuvioasei, fie căcar să admire frumusețea sălbatică a acestor locuri sfințite de numeroși pustnici necunoscuți și vizitate cu evlavie de înaintașii noștri.

Prima chilie a Sfintei Teodora a fost lângă biserică de lemn, sub aripa uriașă a stâncii de calcar, care de veacuri pare să amenințe schitul din vale. Aici a trăit mulți ani cuvioasa. Cu mâinile înălțate la cer sau cu ochii plecați pe ceaslov, în această mică

chilie priveghea noapte de noapte, până ce soarele își trimitea primele raze de dimineață pe prispa chiliei ei. Mai târziu, Sfânta Teodora și-a găsit un alt loc de rugăciune, o mică peșteră, situată într-un loc mult mai tăinuit.

Mergând 50 de metri de la chilie, printre galerii de stânci îmbrăcate în mușchi și printre brazii singurateci, se ajunge la peștera Sfintei Teodora, formată dintr-un corridor îngust și lung ca de 6 metri, care duce într-o mică încăpere subterană, umedă și întunecoasă. În fund se vede un fel de prispă afumată de foc, care servea sfintei de pat și de rugăciune.

Aici s-a nevoit ea alți zeci de ani, cu trupul aproape gol, îndurând ierni geroase și veri umede, cu zile și nopți pline de ceață și întuneric. Aici a trăit Cuvioasa Teodora, uitată de lume și lipsită de orice ajutor omenesc, singură, numai cu Dumnezeu și căprioarele pădurii. Aici s-a luptat ea toată viața cu sine, cu trupul, cu frigul, cu foamea, cu gândurile și cu diavolii. Aici a vorbit Cuvioasa Teodora cu Domnul nostru Iisus Hristos prin cea mai curată rugăciune posibilă firii noastre omenești. Aici s-a săvârșit cu pace cea mai râvnitoare călugărită a monahismului nostru și poate cea mai credincioasă fiică a neamului românesc.

Și poporul a numărat-o în ceata sfinților. Și fără îndoială că nu a greșit. Pentru că întotdeauna poporul nostru mult încercat a avut simțul conservării, al echilibrului și al modestiei. În toate condițiile istoriei el a știut să-și prețuiască cu sfîrșenie valorile sale spirituale.

Astfel călugării și-au ales pe Sfânta Teodora de ocrotitoare, pustnicii model de sfîrșenie vrednică de urmat, iar credincioșii din împrejurimi, mijlocitoare pentru mantuirea lor. Apoi, spre acest loc de jertfă supremă, poporul, cu secole în urmă, a format un adevărat pelerinaj. Cărările ce duc la schitul Sihla, au devenit tot mai umblate, stâncile tot mai cunoscute. Peștera a devenit un mic paraclis, un altar de rugăciune pentru toți. Iar alături, fântâna Sfintei Teodora, săpată în creștetul unei stânci, a dobândit un rol binefăcător. De bolta peșterii, trecătorii au atârnat o mică candelă legată cu sârmă. Pe peretele jilav au fixat o icoană cu chipul cuviioasei, iar pe lespedea de piatră unde sfânta a trecut la Domnul, au pus un sfeșnic de lemn. Nimic împodobit. Totul plin de simplitate și smerenie, care te îmbie la rugăciune și la cugetare.

Toate înăuntru se potrivesc cu viața aspră a Sfintei Teodora. Aici călătorii intră

cu sfială, rostesc o rugăciune, aprind o lumânare, potrivesc candela, sărută icoana și pleacă mai departe...

Dar cine a fost Cuvioasa Teodora? De unde era? Când s-a nevoit la Sihla? Care a fost nevoie ei cea mai plăcută înaintea lui Dumnezeu? Iată câteva întrebări la care este mai greu de răspuns. Și aceasta tocmai din lipsă de date scrise. Căci aleșii lui Hristos nu au avut niciodată lângă ei cronicari. Nu aceasta era grija lor, ci aceea ca să placă înaintea lui Dumnezeu. Pentru aceea ei fugeau cât mai departe de lume, trăiau necunoscuți până la moarte și nu-și destăinuiau aproape nimănui ostenelile și bucuriile lor. Nu făceau acestea pentru că urau lumea, ci dimpotrivă, tocmai pentru a o ajuta cu cea mai curată rugăciune. Erau alții care o ajutau cu cuvântul, cu fapta sau cu spada în mână. Pustnicii o ajutau numai cu rugăciunea, cu cea mai fierbinte rugăciune posibilă. Pustnicii sunt rugătorii lumii. Și dacă ar lipsi, trebuie creați.

De aici întâmpinăm destule greutăți pentru a afla câteva date despre ei. De aici lipsa de înțelegere din partea unor mireni în ce privește rolul mare care l-au avut călugării pustnici.

Dar ei au existat întotdeauna. Pădurile și văgăunile munților i-au adăpostit. Mâna

Domnului i-a acoperit, poporul avea mare nevoie de ei. Poporul a avut încredere în rugăciunile lor și a simțit la vreme sprijin și mângâiere prin rugăciunile lor. Credinciosii nu au cerut de la pustnici date – uneori, nici numele lor –, ci numai rugăciune, singură rugăciunea.

Greutatea stabilirii unei certitudini în legătură cu viața Sfintei Teodora este mărită și prin faptul că puținele date care au ajuns până la noi, se contrazic unele cu altele. Care să fie cele adevărate?

Ne vine mult în ajutor tradiția locală, poporul, care a păstrat prin viu grai un adevărat cult pentru Sfânta Teodora de la Sihla. Și chiar cu riscul unor mici denaturări, vom folosi această tradiție. Avem încredere în buna credință a poporului nostru iubitor de adevăr, care a știut aşa de bine să-și păstreze prin viu grai, credința, neamul și istoria.

Așadar, confruntând datele scrise între ele, și punându-le de acord cu tradiția locală, sperăm să fim cât mai aproape de adevăr, și prin aceasta credem că am făcut un bine Bisericii lui Hristos și poporului nostru binecredincios.

* * *

Viața Sfintei Teodora de la Sihla apare îndeosebi în două variante bine distințe. Una dintre ele, mai puțin documentată, pe care o consemnează îndeosebi preotul Constantin Mătasă din Piatra Neamț, în cartea sa "Palatul cnejilor", pp.109-115, nu este altceva decât o copiere a vieții Sfintei Teodora de la Sihla după viața și nevoițele Sfintei Teodora din Alexandria, care a trăit în veacul al cincilea și se prăznuiește la 11 septembrie.

Fără îndoială, că această variantă este departe de adevăr și nicidcum nu poate fi luată în considerație. Ea a fost scrisă după unele povestiri orale eronate, în care se pune accent mai ales pe caracterul dramatic al povestirii.

O descriere similară a vieții Cuvioasei Teodora, cu mici deosebiri, scrie și Gr. H. Grandea (Piatra Neamț), în primele două decenii ale secolului XX, care de asemenea este lipsită de temei.

A doua variantă despre viața Sfintei Teodora de la Sihla, este mult mai aproape de adevăr și deci vrednică de toată crezarea. Pe lângă faptul că se identifică cu tradiția locală, ea se sprijină pe o puternică sursă științifică.

Este vorba de un manuscris foarte valoros, de format mijlociu și nu prea gros, scris la începutul secolului XIX de un călugăr din Mănăstirea Neamț, care cuprinde însemnări despre viața și nevoițele celor mai aleși pustnici din părțile Neamțului, printre care se află la loc de cinste „Viața Sfintei Teodora care s-a nevoit la Schitul Sihla”. Aceasta este cel mai autentic document și poate singurul capabil să facă lumină în această problemă.

Cartea a aparținut până nu demult Mănăstirii Neamț și a fost citită de numeroși călugări iubitori de cultură. Prin anul 1935 ea ajunge în posesia protosinghelului Vladimir Fărcășanu, care mai târziu moare la Mănăstirea Bistrița, iar cartea împreună cu alte manuscrise de rară valoare rămân în posesia rudelor răposatului, unde se află și astăzi.

Singurul comentariu pe marginea acestei cărți (document) este făcut de arhierul Narcis Crețulescu (1835-1907) care în "Istoricul Mănăstirii Neamț"¹ face această scurtă însemnare: „Aici la Sihla este peștera unde s-a nevoit Cuvioasa Teodora, fata lui Joldea Armașul de la Cetatea Neamț, ale cărei moaște se află în lavra de la Kiev.

¹ *Istoricul Mănăstirii Neamț*, tomul VII, pag. 58, ms. nr. 5696, Academia Română.

Despre această cuvioasă istorică spun multe bâzdâgăni". Ceea ce înseamnă că și în secolul trecut circulau multe versiuni despre viața Sfintei Teodora de la Sihla, pe care arhieul Narcis Crețulescu, în calitate de stareț al Mănăstirii Neamț și bun cărturar al vremii, le socotea simple legende.

El citise deja manuscrisul cu viața Cuvioasei Teodora pe care cei mai mulți nu-l cunoșteau. El știa din acest document, cum a ajuns Sfânta Teodora la mănăstire și de aici la Sihla. El știa și unde se aflau cinstitele ei moaște în secolul XIX. De aceea, ori de câte ori avea prilejul, fie în scris, fie în predici, combătea orice povestiri eronate legate de Cuvioasa Teodora (a se vedea "Palatul Cnejilor" op. cit. pag.115).

În lucrarea "Istoria Sfintelor Mănăstiri Agapia din deal și din vale, cu a Sfintei Mănăstiri Văratecul", pag. 231, Narcis Crețulescu revine asupra Sfintei Teodora cu date și mai amănunțite: „Cuvioasa Teodora, fata lui Stoian Joldea Armașul de la Cetatea Neamțu, după moartea tragică a surorii ei – Maghița (Marghiolița), s-au nevoit să hăstrește la Sihla mare, unde până astăzi se păstrează peștera și sterna de apă săpată în piatră, ca rămășițe sfinte de la un trai ascetic, a unei femei care a trăit acolo și a cărei sfinte

moaște se află păstrate la biserică Lavrei din Kiev”.

Cu aceste confruntări modeste de izvoare istorice, considerăm terminată încercarea noastră în aflarea adevărului.

Și acum folosind izvoarele cele mai autentice, vom reda în continuare pe larg, viața, nevoințele și sfîrșenia duhovnicească la care a ajuns Cuvioasa Maica noastră Teodora de la Sihla.

* * *

Sfânta Teodora care s-a nevoit în peștera de la schitul Sihla, s-a născut în satul Vânători - Neamț în prima jumătate a secolului al XVII-lea. Tatăl său se chama Ștefan Joldea și era "armaș" – un fel de paznic – al Cetății Neamțului.

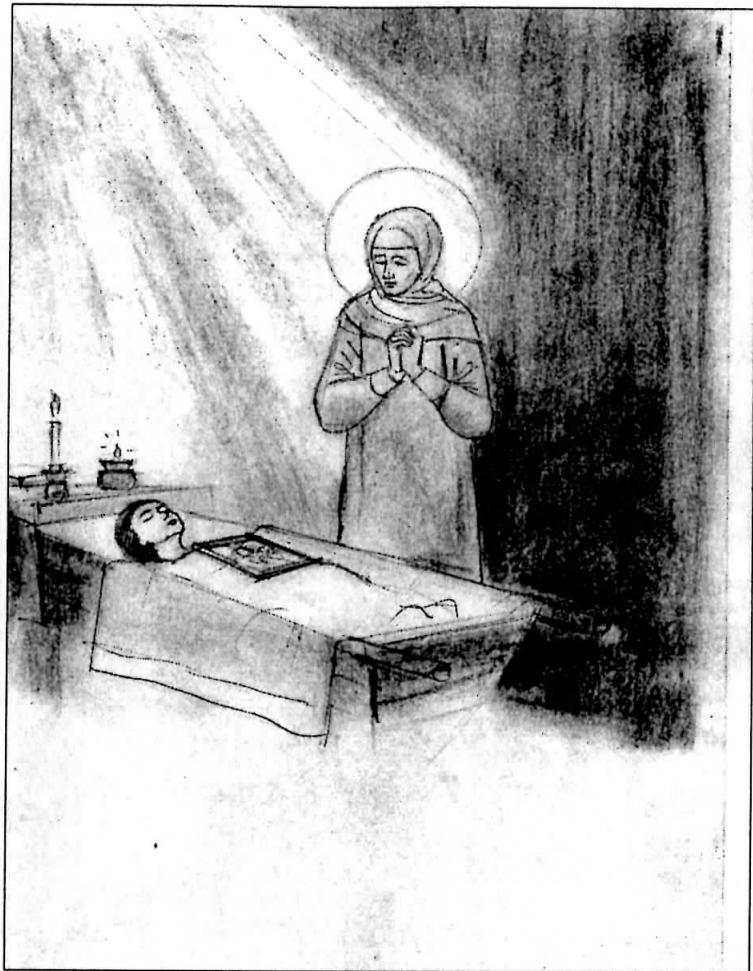
Satul Vânători, după cum este și numele, încă de la întemeierea sa, era un sat al vânătorilor și plăieșilor de unde domnitorii Moldovei recruteau ostași, armași și paznici ai bătrânei cetăți; căci, deși nu mai era acum o fortăreață de apărare a țării, totuși era permanent păzită de ostași, ca un simbol de vitejie al moldovenilor de altădată.

Aici, la umbra cetății lui Ștefan, unde cândva se rugau domnițele pentru biruința domnului în războaie, aici s-a născut fericita Teodora. Părinții ei erau foarte credincioși.

Ei au mai avut o fiică care se chema Marghiolița, care moare în fragedă vârstă. Faptul acesta a zguduit puternic sufletul părinților și mai ales al Teodorei. Astfel înțelege ea cât de trecătoare este viața aceasta.

Înțelege că numai o trăire creștinească în post și rugăciune îi va putea liniști sufletul rănit de înstrăinare și o va învredni de viața veșnică. Sufletul surorii sale parcă îi vorbea mereu. Conștiința o îndemna să lase lumea pentru Domnul. Pădurile din împrejurimi și mănăstirile îi devineau tot mai dragi. Un dor nebănuit de singurătate zămislise în sufletul ei.

Rămasă singură la părinți, Teodora a fost crescută în frică de Dumnezeu. Mama ei o iubea mai mult decât orice pe lume. O învăța să postească, să se roage mult, mai ales să citească la Psalmire, să facă milostenie cu săracii care veneau la poarta casei, să fie mereu tăcută, smerită și ascultătoare. În fiecare sărbătoare și Duminica, Teodora se ducea la biserică cu mama ei. Biserica satului, construită din lemn, cu hramul "Tăierea Capului Sfântul Ioan Botezătorul", cu ograda ei largă și primitoare, cu mireasma ei odihnitoare, o atrăgea foarte mult. Iar părintele slujea aşa de frumos și învăța pe toți copiii satului să citească, să cânte și să stie ceva din Sfânta



Moartea Marghioliței în fragedă vârstă a zguduit puternic sufletul Teodorei.